

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
13.9.2012
Taltionumero
2443
Diaarinumero
3290/3/11

1 (8)

Asia Vaikeavammaiselle järjestettävää kuljetuspalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 12.10.2011 nro 11/0968/6

Asian aikaisempi käsittely

A on hakenut vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) mukaisten vaikeavammaisten kuljetuspalveluiden järjestämistä asioimis- ja virkistysmatkoihinsa.

Viranhaltija on 10.2.2011 hylännyt A:n hakemuksen, koska A:ta ei voida pitää vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukipalveluista annetun asetuksen 5 §:n tarkoittamana vaikeavammaisena henkilönä. A:lle on myönnetty sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu 31.12.2011 asti.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan jaosto on 4.4.2011 (§ 8) pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on

järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Terveyskeskuslääkärin 15.10.2010 antaman lääkärintodistuksen mukaan A:lla on todettu gangraena gaseosa (kaasukuolio, haitta-aste liikuntakykyyn 3), hernia abdominalis ventralis (vatsanalueen tyrä, haitta-aste liikuntakykyyn 3) ja hypertensio (kohonnut verenpaine, haitta-aste liikuntakykyyn 2). A:lla on vuonna 2006 todettu hankala kaasukuolio, jonka johdosta hänen vatsaansa on jouduttu leikkaamaan useita kertoja. Leikkausarpiin on kehittynyt tyriä, jotka on saatu korjattua vain osittain. Tämän johdosta A:lla on jatkuvia liikkumista haittaavia kipuja vatsan alueella. Hän ei voi kantaa mitään painavaa, jotta tyrät eivät kasva edelleen.

Terveyskeskuslääkärin 3.2.2011 antaman lääkärinlausunnon mukaan A:n toimintakyky on ollut heikentynyt yhtäjaksoisesti vuodesta 2006 lähtien toistaiseksi. A:lla on ollut vaikea-asteinen Fournierin gangreena (kuolioituva bakteeritulehdus) ja lukuisia revisioleikkauksia. Lisäksi A on saanut leikkausten seurauksena VRE-kantajisuuden, josta hänelle aiheutuu runsaasti kustannuksia. Lausunnon mukaan A:lla on nykyoireina arpialueilla aamupainotteisia vatsakramppeja, jotka pisimmillään kestävät noin 1,5 tuntia. Äkilliset liikkeet, kurottamiset, nopeasti sängystä nouseminen ynnä muut provosoivat kipua. A ei voi kantaa mitään painavaa. Hänen yleistilansa on kohtalainen, mutta hän hengästyy helposti. A:n psyykinen tila ja muisti on normaali. Lääkärinlausunnon mukaan A liikkuu sisällä ilman apuvälineitä ja ulkona talvisin piikillisten keppien avulla. Hän liikkuu kauppaan taksilla ja hoitaa muuten itsenäisesti asiansa. Edelleen lausunnossa on todettu, että A:n sairauden ennustetaan pysyvän ennallaan.

Fysioterapeutin käyntiraportin 3.2.2011 mukaan A liikkuu kodin ulkopuolella kävelysauvojen tai kyynärsauvojen avulla. Viime aikoina hänellä on ollut lievää huimauksen tunnetta jo kotona liikkuesssa. Raportin mukaan A:lla on diagnosoitu masennus, jonka vuoksi liikkuminen

kodin ulkopuolella on merkityksellistä. A asuu kerrostalossa, joka on mäellä. Lähimmälle bussipysäkille on 500 metrin matka, jossa on ala- ja ylämäkeä. Erityisesti talvisin pimeällä ja hämärällä liikkuminen bussipysäkille on haasteellista jo liukkauden vuoksi. Fysioterapia-arvioon A oli tullut bussilla ja kävellyt pysäkiltä kävelysauvojen kanssa rauhallisesti edeten. Huonommalla säällä liikkuminen ei olisi onnistunut. Myös oikealle jalalle varaaminen on vaikeaa, koska siinä on vanha tule-rajote. Testissä A käveli 10 metriä ilman apuvälineitä vauhdilla 0,91 m/s eli kohtalaisen hitaasti. Portaissa liikkuminen onnistui vuorotahtiin sujuvasti ylös ja alas toisella kädellä kaiteesta tukien. Viisi kertaa tuolista ylös nouseminen kesti 60 sekuntia. Liikkeet täytyy tehdä rauhallisesti, koska vatsan seudun paine ei saa merkittävästi nousta. Bergin tasapainotestistä A sai 41/56 pistettä eli hyvä, mutta pistemäärän mukaan kaatumisen riski on lisääntynyt merkittävästi ilman apuvälineitä liikuttaessa. Vaikeutta tuottivat kaikki liikkeet, joissa jalat olivat lähekkäin ja joissa painopiste siirtyi tukipinnan reunalle kuten taakse katsominen ja kurkotus eteen. Myös kääntyminen 360 astetta ja jalan nostaminen korokkeen päälle oli tehtävä rauhassa, ettei vatsan alueen paine kasva. Puristusvoima Jamar II-oteleveydellä oli oikealla 4-4-2 kg (vertailuarvo 24,9 kg) ja vasemmalla 4-4-2 kg (vertailuarvo 20,7 kg). Arvion mukaan päivittäisistä toiminnoista selviytymiseen tarvitaan vähintään 4 kg puristusvoimaa.

A on perustellut kuljetuspalveluhakemustaan myös sillä, että leikkausten jälkeen hänen peräsuolensa sulkijalihas ei ole palautunut ennalleen, minkä vuoksi häneltä saattaa tulla ulostetta ja virtsaa housuihin ilman, että hän tuntisi sen etukäteen. Tämä hankaloittaa liikkumista julkisissa kulkuneuvoissa. Taksilla hän pääsee nopeasti kotiin peseytymään. A ei pysty istumaan kovalla alustalla, minkä vuoksi hän joutuu ulos lähtiessään kantamaan mukanaan vaahtomuovista tehtyä istuinalustaa.

A:lle on myönnetty sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu 31.12.2011 asti.

Lääkärintodistuksista ja muista asiakirjoista ilmenee, että A:lla on liikkumisrajoituksia, jotka jossain määrin haittaavat hänen mahdollisuuksiaan käyttää julkisia liikennevälineitä. Kun kuitenkin otetaan huomioon, että A pystyy kävelemään joko kävelysauvojen kanssa tai toisinaan jopa ilman niitä ja että hän pystyy käyttämään portaita rauhallisesti edeten, sekä muu asiassa esitetty selvitys, A:ta ei voida pitää sellaisena vammaispalveluasetuksen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja

joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston päätöstä ei näin ollen ole syytä muuttaa.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan.

A on saanut aikaisemmin vaikeavammaisille tarkoitettuja kuljetuspalveluja. Uusista lausunnoista ilmenee, ettei A:n terveydentilassa ole tapahtunut merkittävää parantumista eikä muutosta. Vaikean kaasukuolion seurauksena tulleet muutokset eivät parane täysin koskaan. On erikoista, että kuljetuspalvelua ei ole enää myönnetty. A on pyytänyt terveydentilansa uutta arviointia.

A on täydentänyt valitustaan ja toimittanut sen liitteeksi 2.12.2011 päivätyn lääketieteen lisensiaatin antaman lääkärintodistuksen. Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu ei ole riittävä A:n kuljetustarpeeseen nähden. Lääkärintodistuksessa todetaan, että A:n tilanne on ennallaan. Hän ei pysty kävelemään pidempiä matkoja, hänellä on jatkuvia kipuja vatsan alueella ja hän ei pysty kantamaan mitään painavaa. Todistuksessa suositellaan kuljetuspalvelun jatkamista tai myöntämistä.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan jaosto on antanut selityksen.

A on antanut vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa Helsingin hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston päätökset ja palauttaa asian jaostolle uudelleen käsiteltäväksi kuljetuspalvelujen myöntämistä varten.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (jäljempänä vammaispalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa

tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Mainitun pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muun ohella kuljetuspalvelujen sisällöstä ja järjestämisestä.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 4 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset.

Vammapalveluasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Vammapalveluasetuksen 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä edellä 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään kahdeksantoista yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa.

Hallituksen esityksessä laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista sekä laiksi sosiaalihuoltolain 17 §:n muuttamisesta (HE 219/1986 vp) lausutaan s. 4, että vaikeavammaisten tasa-arvon kannalta on tärkeää, että heidän mahdollisuutensa saada kohtuullinen määrä heidän omatoimisen suoriutumisen vuoksi välttämättömiä erityispalveluja ja tukitoimia tulisi valtakunnallisesti yhdenmukaisesti turvatuksi. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan kunnille säädettäväksi erityinen järjestämisvelvollisuus sellaisten palvelujen ja tukitoimien osalta, jotka ovat vaikeavammaisten henkilöiden itsenäisen suoriutumisen kannalta välttämättömiä. Tällaisiksi on katsottu muun muassa kuljetuspalvelut.

Hallituksen esityksessä lausutaan edelleen (s. 6), että liikkuminen on eräs olennaisimpia osallistumisen edellytyksiä. Koulunkäynti, työ ja harrastukset edellyttävät mahdollisuutta liikkua. Lakiehdotuksen mukaisilla

kuljetuspalveluilla turvattaisiin myös vaikeimmin vammaisille henkilöille kohtuulliset liikkumismahdollisuudet samoin kustannuksin kuin muillekin kansalaisille.

Hallituksen esityksen lain 8 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan (s. 13) kuljetuspalveluja järjestettäisiin asetuksella tarkemmin säädettävin perustein sellaiselle vaikeavammaiselle henkilölle, joka ei vammansa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Tällaisia ovat muun muassa vaikeasti liikuntavammaiset, kuurosokeat sekä sokeat henkilöt. Kuljetuspalveluja voidaan tarvittaessa täydentää sosiaalihuoltolain mukaisilla kotipalveluilla, joihin kuuluvat muun muassa saattopalvelut.

Asiassa saatu selvitys

Asiakirjoissa olevista lääkärinlausunnoista ilmenee, että A:lla on todettu vuonna tammikuussa 2006 vaikea-asteinen kaasukuolio, jonka johdosta häntä on jouduttu leikkaamaan useita kertoja. Leikkausarpiin on kehittynyt tyriä, jotka haittaavat liikkumista ja aiheuttavat jopa puolitoista tuntia kestäviä vatsakramppeja. Lisäksi A on saanut VRE-kantajuuden ja hänellä on ulosteen pidätysongelmia.

Lääketieteen lisensiaatin 2.12.2011 antaman lausunnon mukaan A ei pysty kävelemään pidempiä matkoja, hänellä on jatkuvia kipuja vatsan alueella ja hän ei pysty kantamaan mitään painavaa.

Johtopäätökset

A:n sairauksista esitetyn lääketieteellisen selvityksen mukaan A:lla on sairauksiensa takia erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän voi sairauksiensa takia käyttää julkisia liikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. A:ta on esitetyn selvityksen perusteella pidettävä kuljetuspalveluja järjestettäessä vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä. Tämän vuoksi Helsingin hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston päätökset on kumottava

ja asia palautettava jaostolle lakisääteisten kuljetuspalvelujen myöntä-
mistä varten.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pirkko Ignatius

Anne E. Niemi

Eija Siitari-Vanne

Alice Guimaraes-Purokoski (t)

Jukka Lindstedt

Asian esittelijä,
oikeussihteeri Henna Rintala

Jakelu

Päätös

A, maksutta

Jäljennös

Helsingin hallinto-oikeus

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan jaosto